

Tim Burtons Disney

Een analyse op Disney axioma's in Tim Burton films

Roos Frelih

Studentnummer: 3698580

Blok 3, 2012-2013

12-04-2013

Docente: Ansje van Beusekom

BA-eindwerkstuk TFT

Groep B, Filmcultuur

Scriptie

Inhoudsopgave

1. Inleiding	p.3
2. Disney en Burton, onverenigbaar?	p.5
2.1 Classic Disney filmstijl	p.5
2.2 Analyse van EDWARD SCISSORHANDS	p.8
2.3 Analyse van CORPSE BRIDE	p.13
3. Conclusie	p.17
4. Referentielijst	p.18

1. Inleiding

"Disney and I were a bad mix. [...] I couldn't draw all those four-legged Disney foxes. [...] I couldn't even fake the Disney style."¹ De donkere toon zo kenmerkend in de films van Tim Burton, is die toon die het Disney bedrijf niet in zijn films wilde hebben. Het was de reden waarom Burton in 1984 ontslagen werd bij Disney na er vijf jaar gewerkt te hebben. Niet alleen was het Disneybedrijf ontevreden met Tim Burtons werk, maar ook Burton zelf voelde zich er niet op zijn plek en hij voelde zich incompatibel met Disney.² Desondanks is Tim Burton nu bijna dertig jaar later een beroemde en populaire filmmaker en is zijn donkere sprookjesstijl juist datgene wat zijn films geliefd maakt en waar ze bekend om staan. Waar Tim Burton zijn eigen stijl verder is gaan ontwikkelen en daar ook mee beroemd is geworden, blijft toch de nieuwsgierigheid naar Disney's invloed op de ontwikkeling van de stijl van de films van Tim Burton. Hoewel hij zich opgesloten voelde bij Disney,³ kreeg hij namelijk vanuit daar ook weer de kans en mogelijkheid om zijn eigen stijl verder te ontwikkelen. Bovendien heeft Burton tijdens de jaren tachtig in zijn dienstperiode bij Disney zijn eerste successen weten te bewerkstelligen.⁴ Disney en Tim Burton lijken ogenschijnlijk twee onverenigbare stijlen, maar in hoeverre is dit zo? Welke rol speelt Disney wat betreft beïnvloeding van Disney in de films van Tim Burton?

Over de karakteristieke filmstijl van Disney is dikwijls in het academische veld geschreven. Bij deze filmstijl die aangeduid wordt met 'Classic Disney', moet wat betreft de Classic Disney films vooral gedacht worden aan films als SNOW WHITE AND THE SEVEN DWARFS, CINDERELLA en BEAUTY AND THE BEAST. In dit onderzoek over de relatie tussen de stijl van de films van Disney en de stijl van de films van Tim Burton, zal eerst een schets worden weergegeven van wat de stijl van Disney kenmerkt als de typerende Classic Disney stijl. Hierbij zal gestalte worden gegeven aan het literaire veld hierbinnen door te schetsen wat filmcritici en -theoretici hierover hebben geschreven. Vervolgens zal aanvullend op de al bestaande informatie hierover, eigen onderzoek uitwijzen in hoeverre er Disney stijlaspecten terug te vinden zijn in de films EDWARD SCISSORHANDS en CORPSE BRIDE van Tim Burton. Dit gebeurt door middel van een corpusanalyse (hieronder te verstaan een analyse van teksten en van audiovisueel materiaal) met de twee genoemde films als case studies. Omdat in deze paper deze twee en niet andere films geanalyseerd worden van Tim Burton, zal daarom geen uitspraak gedaan worden over de filmstijl van

¹ Tim Burton en Mark Salisbury, *Burton on Burton* (Londen: Faber and Faber, 1995), 9.

² Tim Burton en Mark Salisbury, 38-39.

³ Ibidem, 12.

⁴ Aurélien Ferenczi, *Master of cinema: Tim Burton* (Londen: Phaidon Press, 2010), 11-15.

Tim Burton in zijn algemeenheid. In plaats daarvan wordt slechts een uitspraak gedaan over de filmstijl van deze twee Tim Burton films. Deze paper dient in deze strekking dan als een aanzet voor een uitspraak over de algemene filmstijl van Tim Burton welke in vervolgonderzoek met meerdere Tim Burton filmanalyses gedaan kan worden.

Er is specifiek gekozen voor EDWARD SCISSORHANDS omdat deze film door Burton zelf aangewezen wordt als zijn persoonlijkste werk,⁵ en het daarnaast ook een van zijn beroemdste en best bekende films is. CORPSE BRIDE is in deze paper een analysekeuze omdat het de eerste door hemzelf geregisseerde animatiespeelfilm is. Bovendien was ook deze film een succes en zit er nog belangrijker een tijdsspanne van vijftien jaar tussen deze twee films wat het mogelijk maakt om te kijken naar Tim Burtons filmstijl door de jaren heen. De hoofdvraag die dit onderzoek dan nu als volgt leidt, is: *In hoeverre maken Disney's filmstijlaspecten deel uit van Tim Burtons eigen filmstijl zoals deze naar voren treedt in de films EDWARD SCISSORHANDS en CORPSE BRIDE?* Deelvraag hierbij is: *Wat is de karakteristieke stijl van Classic Disney?*

⁵ Edwin Page, *Gothic Fantasy: The Films of Tim Burton* (Londen: Marion Boyars Publishers, 2006), 78-94.

2. Disney en Burton, onverenigbaar?

2.1 Classic Disney filmstijl

Wanneer gedacht wordt aan de Disney films wordt vaak gedacht aan de Disney klassiekers, zoals SNOW WHITE AND THE SEVEN DWARFS, CINDERELLA en BEAUTY AND THE BEAST.⁶ Disney staat dan ook bekend om zijn eigen filmstijl die in de klassiekers op eenzelfde manier naar voren komen. Maar wat maakt de Classic Disney filmstijl nou tot die stijl die verwacht wordt in een 'exemplarische Disney film'? Voor het kijken naar een kenschets van de Classic Disney filmstijl, ligt de focus bij Janet Wasko's typering van Classic Disney en Dawn Elizabeth Englands, Lara Descartes' en Melissa A. Collier-Meeks typering. Wasko geeft in haar boek *Understanding Disney* een erg complete weergave waarin ze de films en ook vele andere aspecten van Disney heeft onderzocht, zoals de man, het bedrijf door de jaren heen, de pretparken, de films, de merchandising, de fancultuur, etc. Hierbinnen besteedt ze speciaal uitgebreid aandacht aan de Classic Disney karakterisering. Englands, Descartes' en Collier-Meeks artikel 'Gender Role Portrayal and the Disney Princesses' is van waarde omdat het eveneens de karakterisering bespreekt, maar specifiek binnen een perspectief van geslachtrol portrettering. Andere literaire werken vallen vooral in herhaling en/of halen niet relevante aspecten voor deze paper aan, daarom wordt ervoor gekozen deze hier buiten beschouwing te laten.⁷

Janet Wasko bemerkt in haar boek *Understanding Disney* over de klassieke Disney films dat de narratieven bijna altijd om een liefdesverhaal draaien. Ook bevatten ze meestal muziek welke een belangrijke functie vervult in dit narratief. Over de personages van de films zegt Janet Wasko dat de helden en heldinnen van de films opvallend knap zijn met een achtergrond van hogere of aristocratische klasse. Ook is altijd een slechterik aanwezig die vaak lelijk is door extreem dik of dun te zijn. De klassieke karaktereigenschappen van de Disney heldin zijn onschuldig, naïef, passief, mooi, huishoudelijk en onderdanig zijn. Hoewel de vrouwelijke hoofdpersonages hier subtiel van kunnen afwijken, staat het vast dat ze altijd mooi, goed gevormd en seksueel aantrekkelijk zijn. Ze vinden hun heil in een liefdesverhouding met hun prins. Eveneens

⁶ "Disney Classics," laatst bezocht op 8 april 2013, <http://www.disney.nl/disneydvds/classics/>.

⁷ Kathi Maio's 'Disney's Dolls' en Betsy Hearne's 'Disney revisited, or, Jiminy Cricket, It's musty down here!' zijn hier voorbeelden van. Hearne's visie betreft de reflectie van de maatschappij is voor deze paper niet van toepassing, bovendien gaan beide auteurs te weinig in op hun stereotypingen. Uitgebreidere aandacht hieraan wordt wel besteed in het werk van Wasko en England et al.

eigen aan de vrouwelijke hoofdpersonages is dat ze van de andere vrouwelijke personages verwijderd zijn en ook van hun moeders of zelfs beide ouders.⁸

Ook merkt Wasko op dat er een aantal dominante thema's en waarden zijn die Classic Disney typeren. Individualisme en optimisme zijn de eerste die genoemd worden. Andere thema's die Wasko als Classic Disney ziet, zijn ontvluchting, fantasie, magie en verbeelding. Personages willen veelal uit de huidige situatie ontsnappen. Onschuld is eveneens een Classic Disney thema, waaraan opgroeien en het onafhankelijk worden door het personage gekoppeld zijn. Daarnaast worden romantiek en geluk genoemd waaronder verstaan wordt dat de zoektocht van het hoofdpersonage om liefde draait. Vaak is er ook sprake van liefde op het eerste gezicht. In een schilderachtige omgeving waarin een liefdesverhaal de centrale rol speelt, bevinden de personages zich. De meeste problemen van de personages hebben hierin ook met liefde te maken, maar er is altijd sprake van een goed einde. Tot slot wint goed het altijd van slecht in strijd en is de scheiding tussen goed en slecht helder en duidelijk.⁹

Wanneer England, Descartes en Collier-Meek spreken over Classic Disney, zien zij vooral een typerende portrettering van de geslachtsrollen. Zij focussen zich op de Disney prinsessen en merken op dat in al deze films er een centraal vrouwelijk personage is die op een romantische manier verbonden is met een mannelijk personage. Bij de Disney heldinnen ligt de focus op hun seksualiteit. Ook hebben de heldinnen erg lichte of bleke huidskleuren, kleine tailles, fijne ledematen en volle borsten. In de Classic Disney films heeft huishoudelijk werk door de vrouwelijke personages de overhand.

De auteurs noteren verder dat de karakteristieken van de Disney prinsen en prinsessen in de Disney films niet uitsluitend mannelijke of vrouwelijke karaktereigenschappen bezitten, maar een mix ervan. Traditioneel mannelijke karaktereigenschappen zijn atletisch en moedig. Traditioneel vrouwelijke karakteristieken zijn behulpzaam en verzorgend. De voorkomende karaktereigenschappen van de prinsen in de Disney films bevatten het tonen van emotie, liefhebbend zijn, fysiek sterk zijn, assertief zijn en atletisch zijn. Twee karaktereigenschappen van de Disney prins zijn hier meer vrouwelijk dan mannelijk. Daarentegen vermelden England, Descartes en Collier-Meek dat de minst voorkomende karaktereigenschappen bij de prinsen in de Disney films uitsluitend vrouwelijk zijn. Voor de prinsessen gelden dat hun voorkomende karaktereigenschappen toegenegen, assertief, angstig, hinderlijk en atletisch zijn. De minst voorkomende karaktereigenschappen voor de prinsessen zijn allen mannelijke eigenschappen. Hoewel het niet de regel is, komt het voor dat de prinses een redding

⁸ Janet Wasko, *Understanding Disney: The Manufacture of Fantasy*, (Malden, Cambridge: Polity Press, 2001), 115-116.

⁹ Janet Wasko, 117-119.

uitvoert, een actie die als mannelijk wordt gezien. Echter wanneer het om de grote, uiteindelijke redding gaat gebeurt dit voornamelijk door de prins.¹⁰

¹⁰ Dawn Elizabeth England, Lara Descartes en Melissa A. Collier-Meek, "Gender Role Portrayal and the Disney Princesses" *Sex roles* 64 (2011): 556-561, bezocht op 26 maart, 2013, doi: 10.1007/s11199-011-9930-7.

2.2 Analyse van EDWARD SCISSORHANDS

EDWARD SCISSORHANDS is een film van Tim Burton uit 1990. De film gaat over een jongen die door een te vroege dood van zijn uitvinder scharen in plaats van handen heeft en zijn plek probeert te vinden tussen de gewone mensen in de buitenwijken. Zoals eerder vermeld is Tim Burtons filmstijl een eigen filmstijl die vaak gekenmerkt wordt als het hebben van een aparte en donkere toon in zijn films. Deze aparte filmstijl, zoals deze naar voren komt in EDWARD SCISSORHANDS, bevat toch ook elementen van een schijnbare tegenovergestelde filmstijl; de Classic Disney filmstijl. Één van de elementen die Wasko vaststelt kenmerkend te zijn aan deze filmstijl, is het gebruik van muziek. Muziek komt voor in vele speelfilms, maar zoals vastgesteld door Wasko speelt muziek een specifiek grote ondersteunende rol in de Classic Disney films in dat het een narratieve functie bezit. Wanneer gekeken wordt naar EDWARD SCISSORHANDS op Classic Disney axioma's, is dit eerste Classic Disney kenmerk al te horen door de film heen. De muziek is niet alleen in de gehele film aanwezig, maar laat zich al bij aanvang van de film horen. De muziek zet hier de toon voor de sfeer van de rest film, zowel een mysterieuze als een sprookjesachtige melodie. Wanneer Peg, de 'Avon Lady', na ongeveer acht minuten in de film het donkere landhuis bovenaan de berg in zicht krijgt, besluit ze van haar routine af te wijken. Ze besluit het landhuis te bezoeken en de muziek begint opnieuw, daarmee aangevend dat er iets met dat landhuis zal zijn wat van belang is voor het narratief. Dit klopt dan ook, omdat het hier is dat ze Edward voor het eerst ontmoet. In dit landhuis besluit ze Edward mee te nemen naar haar eigen huis. Bovendien verandert de toon van de muziek in een lichtere melodie wanneer er positieve, mooie dingen in beeld zijn en verandert deze toon in een donkere melodie wanneer iets spookachtigs of vooralsnog onheilspellends in zicht is. Zo is de melodie lichter wanneer Peg bewondering heeft voor de tuin en het werk dat daarin verricht is, maar heeft een donkere toon de bovenhand wanneer ze hierin vreemdere werken ziet zoals de hand. Ook zwelt de muziek rustig aan tot een lieflijke melodie wanneer Edward voor het eerst in Pegs huis is en daar voor het eerst haar mooie dochter Kim ziet, via foto's in de kast in de woonkamer. De muziek dient dan als een ondersteuning met een narratieve functie.

Waar in Classic Disney films de helden en heldinnen knap zijn, geldt dit ook voor Kim in EDWARD SCISSORHANDS. De eerste keer dat zij in beeld is, wordt dit al benadrukt. Zij is dan zelfs alleen nog maar indirect te zien via foto's, maar de nadruk wordt op Kim gelegd door het aanzwellen van de muziek tot een lieflijke melodie en door de kadrering die Kims foto's daarbij centraal plaatst. Kim wordt niet alleen door de muziek als een aantrekkelijke jonge meid voorgesteld aan de kijker, maar ook door Peg die tegen Edward zegt wanneer hij haar foto ziet: "Isn't she beautiful?". Haar lange sluike haar en

fleurige kleren doen denken aan een engelachtige verschijning. Ook haar cheerleader bestaan draagt bij aan het idee van het mooie meisje. Haar begeerlijkheid wordt nog eens extra benadrukt door het feit dat ze een vriendje heeft. Dit is te zien aan hoe haar vriendje zich naar haar gedraagt, zoals dit bijvoorbeeld zichtbaar wordt na 40 minuten in de film. Kim en haar vriendje Jim komen in hun busje aan en stoppen voor Kims huis. Terwijl ze achter uit het busje stappen, heeft Jim zijn arm om Kim heen hangen en laat hij deze daar totdat ze afscheid nemen. Het is zichtbaar dat zijn hangende arm niet handig is; Kim moet hierom gebukt blijven om de auto uit te kunnen stappen. Ook wanneer ze haar spullen uit de auto pakt heeft Jim haar nog steeds vast en lopen ze op die manier samen van de auto weg. Het is pas wanneer Kim van hem wegloopt naar haar huis dat hij Kim loslaat. Zelfs dan laat Jim haar voornamelijk los omdat Kim zijn arm van haar af haalt en met een glimlach zegt: "don't forget your arm". De begeerlijkheid is dus duidelijk, en wanneer Kim dan uiteindelijk naar haar huis loopt, zien we Jim haar ook nog eens begeerlijk nakijken zonder zijn blik daarbij van haar af te wenden.

In de Classic Disney films zijn de helden ook knap en aantrekkelijk, in EDWARD SCISSORHANDS is er hier echter sprake van een contradictie. Hier lijkt het zo te zijn dat Edward als de held in EDWARD SCISSORHANDS niet lijkt op de helden zoals in de Classic Disney films. Edward heeft littekens in zijn gezicht, een bleke huid, warrig haar, vreemde kleren en bovenal: scharen als handen. Het is echter tevens onjuist om te zeggen dat Edward helemaal geen gelijkenissen heeft met de Classic Disney held. Hoewel hij namelijk niet knap is zoals de Disney held, wordt duidelijk in de film dat Edward daarentegen wel aantrekkingskracht bezit. Kims sympathie voor Edward groeit naarmate de film vordert; haar aanvankelijke afstand verandert in gehechtheid. Ze neemt het voor hem op, in het begin vooral verdedigend maar richting het einde steeds intiemer. Uiteindelijk valt het zo begeerlijke meisje voor de held Edward en blijft dit gevoel tot aan op oude leeftijd toe. Ook bij de vrouwen uit de buurt, met in het bijzonder de frivole en wulpse buurvrouw Joyce, worden positieve emoties aangewakkerd. Deze emoties komen vooral naar voren wanneer duidelijk is dat Edward ongevaarlijk is. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar wanneer de vrouwen enthousiast in de rij staan voor Edward om hun honden te trimmen. Als Joyce hem vervolgens bezig ziet met het trimmen van haar hond, kijkt ze met nieuwsgierige, opgewonden interesse. Ze wil dan dat hij haar eigen haren knipt, welk voorbeeld de andere buurvrouwen volgen. Ze genieten allen van zijn behandeling en Joyce raakt hierbij zelfs in extase, zuchten slakend van genot. Ze spreekt zacht de woorden: "That was the single most thrilling experience of my whole life". Edward bezit dus de aantrekkingskracht, maar niet het uiterlijk. Zijn niet conforme verschijning en status als buitenbeentje maken dat hij niet als zodanig aansluiting vindt bij de Classic

Disney filmhelden. Hij is niet klassiek knap, maar wel met aantrekkingskracht. De Classic Disney heldennorm is dan alleen genuanceerd overeenkomstig.

Een Classic Disney kenmerk dat weer meer terug te vinden is in het verhaal van EDWARD SCISSORHANDS, is het thema van onschuld in de film. Edward is in deze film namelijk de onschuld zelve; hij gelooft in het goede van de mens en is daarin ook volledig meegaand. Zo komt zijn onschuld vanaf het begin van de film naar voren in zijn niets verhullende gezichtsuitdrukkingen, die zijn emoties verraden. In het begin van de film komt zijn onschuld al naar voren, wanneer Peg hem vraagt naar zijn vader. Edward antwoordt met: "he didn't wake up". Het is een reactie zoals van een kind in die situatie verwacht wordt op deze vraag. Zijn onschuld wordt ook weergegeven wanneer Peg met hem voor het eerst naar haar huis rijdt. De eveneens kinderlijke vreugde die Edward hier toont, uit zich in hoe hij de voor hem nieuwe buitenwijken ervaart. Met een nieuwsgierig enthousiasme wijst hij naar wat hij ziet en stoot hij zijn hoofd aan het autoraam tijdens het kijken. Zijn onschuld is verder zichtbaar in zijn reactie op de avances die Joyce naar hem maakt. Hij is zich nauwelijks bewust van haar intenties. Wanneer Joyce haar meest directe zet maakt, gaat ze op Edward zitten en begint ze zich uit te kleden. Ongemakkelijk snelt Edward als reactie hierop weg. Wanneer hij later aan tafel zit met Pegs gezin, vertelt hij over zijn dag. Hij vertelt dan ook in kalmte en zonder schaamte over het voorval met Joyce. De wijze waarop hij dit vertelt echter, maakt duidelijk dat het hem in zijn onschuld nog steeds niet helder is wat het betekende. Onschuld is dus duidelijk een waarde in de film EDWARD SCISSORHANDS.

Deze waarde manifesteert zich ook bij het vrouwelijke hoofdpersonage Kim als de karaktereigenschap van naïef te zijn. Zo reageert ze met ontkenning wanneer Jim haar vertelt dat Edward alles voor haar zou doen en zegt ze dat haar vriend overdrijft. Kim is hier dan naïef in het niet opmerken dat Edward verliefd is op haar. Haar naïviteit laat zich ook zien wanneer Kim in de film gelooft in de eerlijkheid van haar vriend. Jim wil van zijn eigen ouders stelen en daarbij in werkelijkheid uiteindelijk bewust Edward erin luizen. Kim neemt het echter van Jim aan wanneer hij zegt dat hij zonder echte gevolgen voor iemand zijn plan kan en wil uitvoeren. Pas wanneer Jims daadwerkelijke bedoeling zichtbaar is, verbreekt dit Kims naïviteit. Het blijkt dat Edward al door had gekregen wat Jim wilde. Kim wordt zijn intentie pas duidelijk wanneer het misgaat en het tegendeel voor haar ogen bewezen wordt. Typerend voor de Classic Disney stijl, bevat Kim als vrouwelijk hoofdpersonage dan in naïviteit de karaktereigenschap van onschuld.

Haar onschuld is echter niet waar de gelijkenissen met vrouwelijke personages uit de Classic Disney films ophouden. Waar de Disney heldinnen kenmerkend gekarakteriseerd worden als mooi en aantrekkelijk, goed gevormd, naïef en onderdanig, heeft de heldin in EDWARD SCISSORHANDS vele als niet alle raakvlakken met deze

karaktereigenschappen. Zoals eerder vastgesteld, wordt Kim geportretteerd als een mooi en aantrekkelijk meisje dat naïef is. Maar ook haar postuur voldoet aan de lichaamsbouw zoals een Classic Disney heldin het betreft: slank maar niet extreem dun, een lichte huidskleur, een kleine taille en fijne ledematen. Naïviteit en onschuld kwamen al bij Kim naar voren. Ook een onderdanige positie valt waar te nemen, als naar dit kenmerk gekeken wordt. Wanneer Jim aan Kim zijn bedoelingen vertelt gelooft ze hem daar in eerste instantie in, zoals in onderdanige posities niet getwijfeld wordt aan de geloofwaardigheid van de dominante persoon. Als ze achter zijn echte plannen komt en tegen wil spreken, wordt haar dit niet toegestaan. Ze wordt opgepikt en weggedragen door Jim. Eveneens luistert zijn vriend niet naar Kim wanneer ze wil dat ze met de auto omkeren om Edward te redden. Hoewel Kim dus tegenstand levert, maakt het niet uit voor haar positie om actief iets te kunnen tegenwerpen. Ze weet niet te overtuigen van haar gelijk of haar wil. Weliswaar genuanceerd omdat er wel een tegenstand plaatsvindt maar deze echter niet effectief is, valt zij dan in een onderdanige positie waar te nemen.

Wat verder bijdraagt aan het idee van Kim met karakteristieke kenmerken van de Disney heldin in haar, is dat er enigszins sprake is van verwijdering van andere vrouwen. Dit is voor de helft waar, omdat tegensprekend Kim een moeder heeft die er bovendien ook voor haar is. Ook heeft Kim een paar vriendinnen. Deze vriendinnen zijn echter maar een paar seconden in beeld en wisselt Kim in de film maar enkele woorden mee uit. Wanneer vanuit 'de goeden tegenover de slechten' gekeken wordt, valt er bovendien meer verwijdering van andere vrouwen te vinden. Het gedrag van wantrouwen van de roddelende buurvrouwen kan dan tegenover het gedrag van Kim en Peg gesteld worden. Kim en haar moeder kijken anders aan tegen Edward dan de burens, bijvoorbeeld wanneer hij per ongeluk Kims broertje heeft bekrast. De burens zien het niet als een ongeluk maar als een gevaar en met opzet. Op die manier zijn zij dan verwijderd van die gemeenschap, waarbij ze bovendien hun burens niet weten te overtuigen doordat zij geen ontzag hebben voor Kim en Peg.

Tot slot is belangrijk om op te merken dat desondanks zijn duidelijke eigen filmstijlaspecten, bovenal het grootste raakvlak van EDWARD SCISSORHANDS met de Classic Disney filmstijl is dat het om een liefdesverhaal draait. De thema's en waarden van romantiek, geluk en daarin ook ontsnapping staan centraal in deze films. Ze zijn ook de focus in het liefdesverhaal van Edward en Kim. Hoewel een dergelijk thema en zodanige waarden onder de kenmerken van de Classic Disney filmstijl vallen, moet hier worden opgemerkt dat liefde en geluk in het narratief voor vele speelfilms geldt als thema. Het verschil zit in de film EDWARD SCISSORHANDS echter daar dat de twee geliefden buitenbeentjes zijn. Ze onderscheiden zich van de anderen door hun karakter en gedrag. Anderen willen normaal volgens de norm zijn en zorgen allereerst voor zichzelf. Edward

en Kim zetten het rekening houden met anderen op de eerste plaats. Ook in hun relatie zijn Edward en Kim buitenbeentjes doordat ze een onmogelijke en vreemde relatie ontwikkelen. De band die ze met elkaar blijven houden zorgt er ook voor dat ze afwijken van wat doorgaans is. EDWARD SCISSORHANDS onderscheidt zich dan van andere films doordat het liefdespaar een buitenbeentje is.

EDWARD SCISSORHANDS en de Classic Disney films onderscheiden zich daarnaast samen nog van andere speelfilms, met een gedeelde karakteristiek onderling. In de Classic Disney films zijn de liefdesparen veelal prinses en prinsessen. Wat betreft deze royale status zijn dan ook de Disney liefdesparen buitenbeentjes. Ook een onderling gedeelde karakteristiek is in dat de films narratieven bevatten die zich afspelen in onwerkelijke omgevingen. Zo heeft de Classic Disney filmstijl sprookjesachtig, schilderachtige landschappen. Hierin bevinden de personages zich en speelt hun liefdesverhaal zich in af. Het narratief van de film EDWARD SCISSORHANDS speelt zich eveneens af in een onwerkelijke omgeving, hier met de nadruk op het absurdistische suburbanistische landschap. Beide omgevingen doen dus onwerkelijk aan. Dit hebben de films dan als gemeenschappelijke deler, maar onderscheidt hen van de meerderheid van speelfilms.

Wanneer nog uitgewijd wordt over het thema van liefde als karakteristieke eigenschap van de Classic Disney filmstijl, is op te merken dat dit thema duidelijk verweven is door EDWARD SCISSORHANDS heen. Hoewel dan nog onwetend voor de kijker, begint de film met deze nadruk door Kim als een oudere vrouw het verhaal aan haar kleindochter te laten vertellen. Ook eindigt de film op dezelfde manier ermee. De sneeuwballen in jonge Kims kamer die vroeg in de film getoond worden, geven de eerste hints naar de ijssculpturen en de daardoor ontstane sneeuw weg. Het is ook deze sneeuw waarmee de film opent en sluit. De sneeuw staat symbool voor de liefde tussen Kim en Edward. Door liefde laat Edward zichzelf bovendien in de problemen komen, zoals wanneer hij gearresteerd wordt nadat Jim hem erin heeft geluisd. Dit is overeenkomstig met dat de problemen van de Disney personages ook veelal met liefde te maken hebben. De liefdesverhouding tussen Edward en Kim is verder wat beide personages op hun eigen manier vrij zet en waar ze lering uit trekken. Het is in het liefdesverhaal en in de liefdesstrijd waarin het goede het uiteindelijk heeft gewonnen van het kwade. Hierin gaat Edward de strijd aan om Kims hart. Dit resulteert in een lichamelijke strijd die Edward met Jims dood wint. Hoewel niet een typisch vrolijk goed einde, vindt dit liefdesverhaal op deze manier wel zijn eigen goede einde. Het thema van de liefde zit duidelijk in de film verweven en komt in al deze aspecten naar voren.

2.3 Analyse van CORPSE BRIDE

CORPSE BRIDE is een verhaal over een aanstaande bruidegom die tijdens het oefenen van zijn trouwgeloftes per ongeluk een overleden vrouw trouwt. Net als EDWARD SCISSORHANDS is ook in CORPSE BRIDE volop muziek aanwezig met een duidelijke narratieve functie, zoals dit ook in de Classic Disney filmstijl het geval is. De filmmuziek start bij aanvang van de film en valt tot aan het einde toe te horen. In het begin zet het gelijk de sfeer neer van de film als een sprookje met een twist. Naast het neerzetten van de algemene filmsfeer, ondersteunt de muziek ook losse stukken van het verhaal. Een voorbeeld daarvan is in het begin van de film te vinden wanneer het stadje van het hoofdpersonage Victor getoond wordt. De muziek vervult hier een ritmische functie. Het loopt gelijk met het tikken van de klokken, het vegen van de man met de bezem, het heen en weer bewegen van de staart van de kat en het routineuze afhakken van de vissenkoppen. Het corresponderende ritme van de muziek benadrukt daarmee de eentonigheid, eenduidigheid en sleur van de stad. Andere momenten in de film worden ook onderbouwd door de muziek om het karakter van de gebeurtenis aan te geven. Wanneer Victor in het woud zijn trouwgeloftes oefent en daarbij per ongeluk een dode vrouw oproept, zwelt de muziek met een onheilspellende melodie aan. De muziek wordt steeds heftiger tijdens het achtervolgen van Victor door de dode vrouw. Uiteindelijk komt het tot een bombastisch hoogtepunt wanneer zij Victor bereikt heeft en hij ten slotte flauw valt. De muziek maakt de beleving van Victor dan duidelijk en ondersteunt zijn angstige gevoelens. Daarnaast heeft de muziek de functie van karakterisering van de personages. De coole skeletten krijgen een jazzy melodie. De ouders die enkel aan de bruiloft kunnen denken uit eigen belang, krijgen een donkere melodie met een lage toon. De onbekende maar goedhartige corpse bride Emily krijgt een mysterieuze en melodische klank. De geliefde van Victor, Victoria, krijgt een lieflijke melodie die sprookjesachtig aanhoort. Muziek is kortom een belangrijk onderdeel van de film CORPSE BRIDE en vervult erin een grote verduidelijkende narratieve functie.

In overeenstemming met Wasko's vaststelling van het uiterlijk van de Disney helden en heldinnen, zijn Victor en Victoria beiden knap. Dit wordt benadrukt door de vergelijking met de andere personages in de film. Zo hebben die vreemde verhoudingen; ze zijn erg dik, dun, klein of lang. Victor en Victoria hebben daarentegen verhoudingen die als normaal aandoen. Wanneer naar Victoria gekeken wordt, bezit zij bovendien nog meer Classic Disney eigenschappen. Een eerste is dat ze een achtergrond van aristocratische klasse heeft. Ook is ze onschuldig, naïef, onderdanig en passief. Onderdanig en passief is ze in dat ze meegaat in haar ouders' wil, ook al is dit niet haar aanvankelijke eigen wens. In diezelfde lijn luistert ze als haar iets verboden wordt te

doen zoals bijvoorbeeld het spelen van de piano. Het onschuldige en naïeve uit zich in de ogenblikkelijke verliefdheid op Victor na hun eerste ontmoeting. Ook komt het naar voren in de in eerste instantie onmiddellijke aanname van de verhalen die haar verteld worden. Andere overeenkomstige eigenschappen in Victoria zijn dat ze een bleke huid, een kleine taille, volle borsten, fijne ledematen en huishoudelijk gedrag heeft. Dit laatste wordt duidelijk in dat ze zich gedraagt zoals een jongedame zich volgens haar moeder moet gedragen en dat ze bordurend in haar kamer gevonden kan worden. De Disney vrouwen worden ook gevonden hinderlijk en angstig te zijn. Voor haar ouders is Victoria lastig wanneer ze in eerste instantie niet wil luisteren. Uiteindelijk gehoorzaamt ze echter toch, wat weer haar passiviteit en onderdanigheid onderstreept. Angstig is ze ook, bijvoorbeeld voor de geluiden die ze hoort wanneer Victor haar balkon beklimt. Daarnaast is Victoria verwijderd van haar moeder en vader. Dit is niet volledig zoals de Disney heldinnen, want beide zijn in leven en zijn aanwezig in Victoria's leven. Een emotionele of persoonlijke band ontbreekt echter en is waarin de verwijdering zich uit. Tot slot vindt Victoria ook overeenkomstig haar heil in de liefde van en het huwelijk met de man. Geconcludeerd mag dan worden dat Victoria vele karakteristieke eigenschappen overeenkomstig aan die van een Disney heldin heeft.

Opvallend aan CORPSE BRIDE is dat er niet één maar twee vrouwelijke personages zijn die als hoofdpersonage kunnen worden geclassificeerd. Emily de corpse bride bevat als vrouwelijk hoofdpersonage eveneens karakteristieke eigenschappen van de Disney vrouwen: ze is mooi, heeft een bleke huid, volle borsten, fijne ledematen en een kleine taille. Ook is zij van aristocratische achtergrond en is ze onschuldig en naïef. Dit laatstgenoemde toont zich in haar vertrouwen in haar bijna-echtgenoten, die haar echter beide in de steek laten. Daarnaast is Emily eveneens overeenkomstig verwijderd van haar ouders; ze komen niet voor in de film en worden niet genoemd. Haar heil zoekt ze in de man en het huwelijk, waarbij een eerste poging haar dood betekent. Door de bedriegende Lord Barkis Bittern, haar ex-verloofde, is zij namelijk vermoord. Haar tweede poging resulteert eveneens niet in een huwelijk, maar betekent wel haar vrijlating dankzij Victor. Waar de Disney heldinnen door het mannelijke hoofdpersonage vaak worden gered, wordt Emily op deze manier dan ook door een mannelijke hoofdpersonage gered.

Wanneer de twee vrouwelijke hoofdpersonages worden bekeken in de film is duidelijk dat zij gelijkenissen hebben met de Classic Disney vrouwen. Ook wordt duidelijk dat er echter sprake is van een mengeling van mannelijke en vrouwelijke karakteristieke eigenschappen, zoals beschreven door England, Descartes en Collier-Meek. De mengeling hier is dat de corpse bride tegenovergesteld aan Victoria niet passief is. Tegenovergesteld aan haar maakt ze bijvoorbeeld juist haar eigen trouwplannen en

speelt zij wel piano. Victoria laat het trouwen door haar ouders voor haar bepalen en maakt geen muziek. Dit behoort een jongedame namelijk niet, aldus Victoria's moeder. De mengeling van eigenschappen zit hem dan daarin dat Emily meer assertief is zoals de Disney helden en Victoria passiever zoals de Disney heldinnen. De traditioneel vrouwelijke kern van knap, onschuldig en heil zoeken in het huwelijk echter, bevatten beide vrouwen wel.

Wasko vermeldt over de Disney slechterik dat deze lelijk is, karakteristiek door extreme dik- of dunheid. Hoewel in *CORPSE BRIDE* Lord Barkis Bittern er bovenuit steekt, is dit Classic Disney kenmerk bij meerdere personages in deze film aan te wijzen. Een enkele slechterik aanwijzen in de film is namelijk niet geheel accuraat. De ouders van Victoria en Pastor Galswells worden negatief geportretteerd. Zij zijn namelijk degenen die de grootste voorstanders zijn van het gedwongen huwelijk. Geheel naar Classic Disney karakteristiek is Victoria's moeder dan ook dun en lang en doet ze hierdoor lelijk aan. Haar blik die voortdurend op chagrijnig staat, draag aan dit beeld van haar bij. Victoria's vader heeft eveneens lelijke lichaamskarakteristieken. Hij is dik en klein en kijkt veel nors. Pastor Galswells is net als Victoria's moeder dun en lang. Zijn lichaamskarakteristieken worden nog als extra lelijk benadrukt, doordat zijn lichaamsdelen en -bouw hoekiger zijn. Dit uiterlijk en zijn eveneens grimmige expressie, lijken zijn slechtheid op die manier te accentueren. De grootste boosdoener in de film is Lord Barkis Bittern. Hij heeft Emily vermoord en is slechts op macht en materie gericht. Ook Victoria probeert hij te bedriegen. Als slechterik is hij betreft zijn uiterlijk dan ook te herkennen aan zijn puntige neus, zijn relatief gezien grotere hoofd en zijn grotere kin. De boosdoeners in deze film vallen dus op door hun uiterlijk.

Optimisme is als Classic Disney thema ook in *CORPSE BRIDE* verwerkt. Het komt naar voren bij Emily en in de relatie tussen Victor en Victoria. Nadat Victor en Victoria voor het eerst hebben ontmoet, zijn zij meteen positief over hun huwelijk. Ze baseren dit op één goede gedeelde ervaring. Emily is optimistisch in het geloven dat Victor bij haar blijft. Terwijl Victor haar achterlaat om naar Victoria te gaan, gelooft Emily Victors opgehangen verhaal: "Victor has gone to see his parents, just like he said". Wanneer ze merkt dat Victor liever bij Victoria wil zijn, herstelt ze zich en gelooft ze vervolgens in het bij elkaar horen van hen.

Een andere Classic Disney waarde, is individualisme. Victor laat tekenen hiervan zien wanneer hij besluit dat de trouwgeloftes geperfectioneerd moeten worden. Hij bewerkstelligt dit op zijn eigen tempo, ze oefenend in het bos. Ontvluchting en fantasie staat ook centraal in Classic Disney en zo ook in deze film. Huwelijk is in *CORPSE BRIDE* namelijk voor meerdere personages een ontvluchting en een fantasie. Emily fantaseert over het huwelijk en ziet het als haar bevrijdingsmogelijkheid. Victor en Victoria zien het

als een manier om samen te kunnen zijn. Victor en Victoria's ouders zien het als een oplossing voor financiële problemen. Lord Barkis Bittern ziet het als een mogelijkheid tot meer materieel bezit en meer macht.

Weer een ander thema is de strijd tussen goed en kwaad. Centraal komt deze in *CORPSE BRIDE* naar voren. De dreiging voor Victor en Victoria blijkt zelfs dezelfde dreiging te zijn die Emily eerder ervoer. De goede Emily, Victor en Victoria winnen het uiteindelijk van de kwade Lord Barkis Bittern. Victor en Victoria weten samen in het huwelijk te treden en Emily krijgt haar wraak op de Lord. Op deze manier loopt het verhaal goed af. Aan deze strijd verbonden is het thema van de liefde: om de liefde wordt deze strijd gevoerd. Hoewel bij aanvang van de film de situatie anders lijkt, gaat *CORPSE BRIDE* om een liefdesverhaal. Aanvankelijk is het huwelijk gedwongen en zien zowel de bruid als de bruidegom dit niet zitten. Echter vallen ze al snel voor elkaar en doen ze er vervolgens alles aan om bij tegenslag toch te kunnen gaan trouwen. De problemen zijn ook allen veroorzaakt door de liefde, in eerste instantie door de liefde van *corpse bride* Emily. Door haar liefde kan Victor en Victoria's huwelijk namelijk niet direct doorgaan. De problemen die volgen zijn veroorzaakt door de liefde van Victor, wiens eigen belangen en liefde voor Victoria namelijk gevolgen hebben voor Emily. De liefde tussen Victor en Victoria is echter waar de film voornamelijk om blijft draaien en waar ook Emily uiteindelijk voor strijdt. Opmerkelijk is hierbij dat een karakteristiek Classic Disney kenmerk dubbel voorkomt in *CORPSE BRIDE*. Zoals het vrouwelijke hoofdpersonage in de Disney films namelijk romantisch verbonden is met het mannelijke personage, zo heeft Victor in *CORPSE BRIDE* met beide vrouwelijke hoofdpersonages een romantische relatieverbintenis. Bij Emily houdt dit in dat zij van hem houdt en zij getrouwd zijn. De liefde is echter niet wederzijds en het huwelijk bovendien per ongeluk. Bij Victoria houdt het in dat er sprake is van wederzijdse liefde, waaruit uiteindelijk een huwelijk mag ontstaan.

Conclusie

De filmstijlaspecten die de films EDWARD SCISSORHANDS en CORPSE BRIDE gemeen hebben met de Classic Disney filmstijl is dat de muziek een duidelijke narratieve functie vervult. De muziek ondersteunt de gebeurtenissen in de film en verduidelijkt de ontwikkelingen. De karaktereigenschappen van de Disney helden en heldinnen vinden echter minder eenstemmigheid. Hoewel de vrouwelijke hoofdpersonages in EDWARD SCISSORHANDS en CORPSE BRIDE meerdere raakvlakken hebben, geldt dit minder voor de mannen. De vrouwen hebben overeenkomstig de vrouwelijke kern. Ze zijn mooi en verfijnt, maar leveren tegengesteld wel meer verzet. De filmhelden in de twee Tim Burton films ondervinden minder gelijkens. Zo zijn Edward en Victor meer buitenbeentjes dan de vrouwen. Edward in het bijzonder is daarnaast niet knap. De mannelijke hoofdpersonages zijn niet conform de norm. De thema's die te vinden zijn in de Classic Disney films, komen gedeeltelijk terug in EDWARD SCISSORHANDS en CORPSE BRIDE. De thema's en waarden komen echter niet in beide films gelijk voor. Wat wel gedeeld wordt, is dat het in de films draait om een liefdesverhaal. Ook wint daarin het goede het van het kwade, maar opnieuw gebeurt dit niet per se volgens de Classic Disney norm. Tot slot kan dan geconcludeerd worden dat voor een deel Disney axioma's te vinden zijn in EDWARD SCISSORHANDS en CORPSE BRIDE. Voor een deel zijn zij echter slechts genuanceerd aanwezig zijn en andere karakteristieken komen niet overeen. Tim Burtons duistere sprookjesfilms hebben dan niet zozeer overeenkomsten, maar eerder raakvlakken met de Classic Disney filmstijl.

4. Referentielijst

Bordwell, David en Kristin Thompson. 2010. *Film Art: An Introduction*. New York: McGraw-Hill.

Burton, Tim en Mark Salisbury. 1995. *Burton on Burton*. Londen: Faber and Faber.

Corpse Bride, DVD, geregisseerd door Tim Burton, (Burbank: Warner Bros., 2005).

Disney. "Disney Classics." Laatst bezocht op 8 april 2013.

<http://www.disney.nl/disneydvds/classics/>

Edward Scissorhands, DVD, geregisseerd door Tim Burton, (Los Angeles: Twentieth Century Fox, 1990).

England, Dawn Elizabeth, Descartes Lara en Melissa A. Collier-Meek. "Gender Role Portrayal and the Disney Princesses" *Sex roles* 64 (2011): 555-567. Bezocht op 19 februari 2013. Doi: 10.1007/s11199-011-9930-7

Ferenczi, Aurélien. 2010. *Masters of Cinema: Tim Burton*. Londen: Phaidon Press.

Hearne, B. "Disney revisited, or, Jiminy Cricket, It's musty down here!" *Horn book magazine* 73 (1997): 137-147. Bezocht op 19 februari 2013.

<http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=2&sid=38019944-f37b-4b51-9c02-5f6156e650a4%40sessionmgr4&hid=25&bdata=JnNpdGU9ZWZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=afh&AN=9704110219>

Maio, Kathi. "Disney's Dolls" *New Internationalist* 308 (1998): 12-14. Bezocht op 19 februari 2013. <http://web.ebscohost.com/ehost/detail?sid=e80b9c8b-22be-4586-bac0-9b2b38b52535%40sessionmgr4&vid=3&hid=25&bdata=JnNpdGU9ZWZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=afh&AN=1530618>

Page, Edwin. 2006. *Gothic Fantasy: The Films of Tim Burton*. Londen: Marion Boyars Publishers.

Verstraten, Peter. 2008. *Handboek Filmnarratologie*. Nijmegen: Vantilt.

Wasko, Janet. 2001. *Understanding Disney*. Cambridge: Polity Press.